

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 12 oktober 2020 inzake het evaluatierapport «De nieuwe weg van NWO¹. Schakel tussen wetenschap en samenleving (Kamerstuk 29 338, nr. 221).

De voorzitter van de commissie,
Tellegen

De adjunct-griffier van de commissie,
Arends

¹ NWO: de Nederlands Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek

Inhoud	blz.
I Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
• Inbreng van de leden van de VVD-fractie	2
• Inbreng van de leden van de CDA-fractie	2
• Inbreng van de leden van de D66-fractie	2
• Inbreng van de leden van de GroenLinks-fractie	2
• Inbreng van de leden van de SP-fractie	4
• Inbreng van de leden van de SGP-fractie	5
II Reactie van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	5

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het rapport «de nieuwe weg van NWO» en danken de commissie voor haar onderzoek. De leden zijn dan ook erg benieuwd naar de reactie van het kabinet.

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het eindrapport van de commissie Rinnooy Kan getiteld «de nieuwe weg van NWO» en zien uit naar de reactie van de Minister op de aanbevelingen.

Inbreng van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het evaluatierapport over NWO. Deze leden zijn de commissie erkentelijk voor de scherpe analyse en aanbevelingen. Zij zijn benieuwd naar de reactie van het kabinet op het evaluatierapport en de aanbevelingen en beoordelen dan of er noodzaak is tot het stellen van vragen.

Inbreng van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met bijzondere belangstelling kennisgenomen van het evaluatierapport «De nieuwe weg van NWO». Voornoemde leden benadrukken dat het investeren in onderzoek en innovatie van cruciaal belang zijn. De COVID-19 pandemie illustreert dit zeer duidelijk. Deze leden zijn dan ook positief over de aantoonbare verbeteringen van de afgelopen jaren bij NWO. Voornoemde leden hebben enkele vragen over de aanbevelingen van de commissie.

De leden van deze fractie lezen in het evaluatierapport een aantal aanbevelingen die specifiek gericht zijn aan de Minister. Voornoemde leden zijn benieuwd naar de appreciatie van de Minister inzake deze aanbevelingen. De commissie-Rinnooy Kan stelt in haar rapport dat substantiële additionele middelen voor NWO noodzakelijk zijn. De leden constateren ook dat inmiddels meerdere commissies hebben gepleit voor additionele middelen voor onderzoek en innovatie. Derhalve vragen deze leden of er inmiddels niet voldoende aanleiding is om substantiële additionele middelen vrij te maken, en of de Minister hiertoe bereid is. Zo ja, aan welk bedrag zit de Minister te denken? Zo nee, waarom niet? Deze leden constateren dat de commissie wijst op de huidige disbalans tussen

thematisch onderzoek en ongebonden onderzoek.² De leden van de GroenLinks-fractie wijzen al langer op het belang van ongebonden onderzoek, en pleiten ook al langer voor meer middelen hiervoor. Is de Minister het met deze leden eens dat huidige situatie betreffende ongebonden onderzoek zeer problematisch is? Zo nee, waarom niet? Zij vragen of de Minister ook de noodzaak ziet van additionele middelen om de huidige disbalans te herstellen.

De commissie-Rinnooy Kan beveelt in haar rapport aan dat NWO zijn ongebonden onderzoek moet structureren en beoordelen op wetenschappelijke excellentie zoals dat gebeurt in de Excellent Science pijler van de Europese onderzoeksfinanciering; de programma's van de European Research Council (ERC).³ De leden van de GroenLinks-fractie lezen in de brief van dr. Poot, ondertekend door 157 prominente wetenschappers, de aanbeveling voor extra fondsen voor bestaande ongebonden onderzoeksprogramma's bij NWO zoals de open competities of de Vernieuwingsimpuls, programma's die zijn ingericht volgens dezelfde principes als de ERC, of nieuwe programma's zoals bijvoorbeeld een post-VICI programma, analoog aan de ERC advanced subsidie⁴. Voornoemde leden zijn benieuwd naar de appreciatie van de Minister inzake deze aanbeveling. Is de Minister het met deze leden eens dat extra fondsen voor bestaande ongebonden onderzoeksprogramma's bij NWO in lijn is met de aanbeveling van de commissie en derhalve noodzakelijk om de huidige situatie te verbeteren? Zo nee, waarom niet?

De leden van de GroenLinks-fractie hebben hiertoe al naar aanleiding van commissie-Weckhuysen een motie ingediend, waarin de regering wordt verzocht met relevante stakeholders in gesprek te gaan om te zorgen voor een betere balans tussen middelen voor ongebonden onderzoek en strategisch onderzoek bij NWO⁵. Voornoemde leden vragen de Minister of zij dit advies van de commissie-Rinnooy Kan kan meenemen in die gesprekken en de Kamer hierover wil informeren.

Honoreringspercentage

De honoreringspercentages bij de door NWO verstrekte subsidies zijn laag, constateert de commissie.⁶ De oplossingen worden vaak gezocht in het verminderen van de aanvraagdruk. De leden van de GroenLinks-fractie zien liever dat de beschikbare middelen hiervoor worden verhoogd. Voornamelijk in het hoger beroepsonderwijs is de beperkte financiering, zowel in de eerste geldstroom als via NWO problematisch. Is de Minister het met de leden eens dat de aanvullende middelen noodzakelijk zijn ten einde de honoreringspercentages te verhogen? Tevens vragen zij of de Minister bereid is om specifiek met het hoger beroepsonderwijs in gesprek te gaan over aanvullende middelen hierover. De leden van de GroenLinks-fractie zien dat in omringende landen, zoals Duitsland het honoreringspercentage hoger ligt.⁷ Welke lessen kan de Minister trekken uit de resultaten van onze buurlanden, zo vragen deze leden. Hoeveel is het honoreringspercentage gemiddeld in Europa? Is dit

² Commissie-Rinnooy Kan (september 2020). *De nieuwe weg van NOW. Schakel tussen wetenschap en samenleving*. Blz. 5

³ Brief van 30 oktober 2020 van dr. Raymond Poot inzake de inbreng schriftelijk overleg, 3 november 2020, NWO evaluatierapport 2020 (Parlis nr. 2020Z20314)

⁴ Ibidem

⁵ Kamerstukken II, 2019–2020, 31 288, nr. 866

⁶ Commissie-Rinnooy Kan (september 2020). *De nieuwe weg van NOW. Schakel tussen wetenschap en samenleving*. Blz. 5

⁷ NWO. Maatregelen NWO om aanvraagdruk te verminderen (2017). Blz. 3. Te raadplegen via https://www.scienceguide.nl/media/1956956/maatregelen_nwo_om_aanvraagdruk_te_reduceren_september_2017__1_.pdf

lager of hoger dan het percentage in Nederland? Indien laatstgenoemde, kan de Minister uiteenzetten hoeveel middelen noodzakelijk zijn om de honoreringspercentages op te krikken naar het Europees gemiddelde? Ten aanzien van het lage honoreringspercentage doet de commissie het voorstel om te werken met zogeheten *rolling grants*. Hiertoe is additioneel budget noodzakelijk, aldus de commissie.⁸ De commissie-Weckhuysen heeft dit voorstel eerder in haar evaluatierapport aangedragen, waarop de Minister heeft aangegeven het voorstel te verkennen. De leden van de voornoemde fractie zijn optimistisch over de voordelen. Derhalve zijn de leden benieuwd naar de stand van zaken betreft de verkenning. Kan de Minister aangeven hoe het hiermee staat en of zij voornemens is additioneel budget hiervoor vrij te maken, zo vragen deze leden. Zij vragen wat de bezwaren zijn van de Minister om dit niet te doen. De leden van de GroenLinks-fractie missen in het evaluatierapport het aspect diversiteit. Deze leden vinden dit een gemiste kans gezien de maatschappelijke rol die NWO ambieert, zoals in het evaluatierapport staat beschreven. Daarbij moeten de leden ook constateren dat de samenstelling van de commissie-Rinnooy Kan te wensen overlaat als het gaat om vertegenwoordiging van etnische diversiteit. Deelt de Minister de mening dat NWO een belangrijke rol speelt in het bewerkstelligen van diversiteit in de wetenschappelijke gemeenschap? Kan de Minister uiteenzetten hoe NWO diversiteit en inclusie beter kan verankeren, in bijvoorbeeld de beoordeling van onderzoeksvorstellen en het selecteren van onderzoekers. Hoe wordt NWO meegenomen in het nationaal actieplan voor diversiteit en inclusie in wetenschappelijk onderwijs en onderzoek? Tevens vragen zij of er naast het impulsprogramma voor Nederlandse onderzoekers met een niet-westerse achtergrond en vluchtelingen andere maatregelen zijn die NWO kan treffen. De voornoemde leden lezen dat NWO jaarlijks 40 miljoen euro misloopt, omdat de budgetten voor NWO – voor zover afkomstig van de begroting van OCW – in 2018 en 2019 niet zijn geïndexeerd⁹. Kan de Minister toelichten waarom deze budgetten niet worden geïndexeerd en deze alsnog indexeren? Zo nee, waarom niet, zo vragen zij.

Inbreng van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van «De nieuwe weg van NWO. Schakel tussen wetenschap en samenleving». De leden twijfelen aan de manier waarop NWO kwaliteit stimuleert en onderzoeksvorstellen selecteert en subsidieert. Zij hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

De evaluatiecommissie stelt dat de honoreringspercentages laag zijn, de beoordelingsprocedures ondoorzichtig en nodeloos bureaucratisch. De complexiteit van het aanvraagproces staat niet altijd in verhouding tot de honoreringskans en de omvang van de subsidie. Onlangs heeft NWO samen met VSNU¹⁰ een actieplan met maatregelen opgesteld. De commissie twijfelt aan de bepleite maatregelen van voorselectie. Zij stellen dat dit het probleem van aanvraagdruk niet zal oplossen. De leden vragen hoe de Minister hierover denkt.

De leden vragen of het niet doelmatiger is om NWO af te schalen en het geld dat daarbij vrijkomt toe te voegen aan de eerste geldstroom of direct uit te keren aan wetenschappers. De wetenschappers Krist Vaesen en Joel

⁸ Commissie-Rinnooy Kan (september 2020). *De nieuwe weg van NOW. Schakel tussen wetenschap en samenleving*. Blz. 5

⁹ Commissie-Rinnooy Kan (september 2020). *De nieuwe weg van NOW. Schakel tussen wetenschap en samenleving*. Blz. 6

¹⁰ VSNU: Vereniging van Nederlandse Universiteiten

Katzav onderzochten of een basisbeurs voor wetenschappers mogelijk zou zijn.¹¹ Deze basisbeurs voor wetenschappers zou uitkomen op ongeveer 500.000 euro voor vijf jaar voor een onderzoeker. Dit zou betekenen dat onderzoekers geen projectvoorstellen hoeven te schrijven en in commissies hoeven te zitten om die van anderen te beoordelen, waardoor wetenschappers meer tijd en geld hebben voor hun onderzoek. Afschaling van NWO zou tevens kunnen leiden tot meer mankracht op de werkvloer, daling van de frustratie bij wetenschappers, minder competitie en meer samenwerking. De leden vragen in hoeverre de Minister openstaat voor dit idee.

Inbreng van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het evaluatierapport over de NWO.

De leden vragen een reactie op de wenselijke verhouding tussen ongebonden en strategisch onderzoek, mede in het licht van de verhouding die bij de ERC¹². Deze leden constateren dat deze verhouding in Nederland met de meest gunstige presentatie 1:2,5, terwijl dit bij de ERC ongeveer 1:2 zou zijn. Vindt het kabinet het ook wenselijk dat duidelijker gepresenteerd wordt wat die verhouding op basis van de bestaande budgetten in Nederland is en of een streefnorm als toekomstperspectief zou moeten gelden.

De leden van de SGP-fractie constateren dat nog steeds veel onvrede bestaat bij onderzoekers over de hoge aanvraagdruk. De veranderingen van de afgelopen jaren bieden voor dat probleem geen wezenlijke oplossing. Deze leden vragen of het kabinet vanuit de gedachte in het rapport dat NWO duidelijker als nationaal instituut geprofileerd kan worden het niet voor de hand ligt de toekenning van middelen door NWO meer te richten op de voorstellen die door de beoordelaars als kennelijk excellent gelden en de andere voorstellen meer op basis van loting of buiten NWO af te doen. Eveneens vragen deze leden in hoeverre het kabinet actief instellingen voor hoger onderwijs ondersteunt bij het zoeken naar methoden voor eerlijke selectie in eigen huis.

De leden van de SGP-fractie vragen een reactie op de aanbeveling in het rapport om NWO een prominenter rol te laten vervullen als boegbeeld van wetenschap en onderzoek. Deze leden vragen in hoeverre het kabinet in deze begrijpelijke suggestie ook risico's onderkent voor het onafhankelijke imago van NWO.

II Reactie van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

¹¹ <https://www.volkskrant.nl/wetenschap/geef-alle-wetenschappers-basisbeurs-dan-hebben-ze-meer-tijd-voor-echt-onderzoek~b31f6bd6/>

¹² ERC: Europese onderzoeksraad